Vant pris for høyhus i tre

Svartlamoen i Trondheim er blitt supplert med en skapelse som har vakt internasjonal oppsikt.

Nå har de to arkitektene bak prosjektet, Geir Brendeland og Olav Kristoffersen, blitt tildelt prisen "Unge formgivere" for Norges første høyblokk i tre.

Svartlamoen

Svartlamoen er en gammel trehusbebyggelse på østsiden av Trondheim. En gang lå den ved stranden utenfor byen og hadde et ganske røft miljø, også sosialt. Senere ble strandområdet utfylt og industri etablert i skyggen av en enorm betongkonstruksjon av en ubåtbunker fra krigens dager. I reguleringsplanene lå sanering av trehusbebyggelsen. Området hadde lav status - og det beste var å bli kvitt det.

De eldre beboerne i området, godt støttet av studenter som hadde funnet ut at her gikk det an å bo, ledet an i en protestaksjon som etter hvert trakk med seg flere kulturpersonligheter. Bl.a. dekorerte Håkon Bleken og Håkon Gullvåg i 1996 en hel gavlvegg - og gjorde dermed huset verneverdig. En prosess var i gang - og det hele endte med at området ble omregulert til boligformål.

En rekke entusiastiske leietagere er nå i full gang med rehabilitering av husene, der flere er vernet på grunn av sin bygningshistoriske verdi. Området er organisert som en stiftelse som leier bebyggelsen av Trondheim kommune.

Gatene er organiske i formen, en labyrint av grusveier som moderne utbyggere ikke ville klart å matche.

Og mellom eksisterende bebyggelse ligger ledige tomter etter boliger som engang var. Det er på en av disse vi finner landets første høyhus i tre.

Ferdige elementer av massivtre

En åpen arkitektkonkurranse ble utlyst i 2002. Huset var tenkt som rimelig bolig for studenter og andre med begrensede ressurser og plassbehov. Byantikvaren uttalte at ny bebyggelse måtte ta hensyn til eksisterende. Men eksisterende bebyggelse er ikke bare fargerike småhus og noen gamle bygårder i mur, men også en ubåtbunker på 160x110 meter.

Konkurransen ble vunnet av de to unge arkitektene Olav Kristoffersen og Geir Brendeland. Deres intensjon var å oppføre en bygård tilsvarende de tre-fem etasjers murgårder man finner i samme gate. Men byggherren hadde som forutsetning at huset skulle oppføres i tre. I tillegg kom krav til lave byggekostnader, brannsikkerhet og mest mulig vedlikeholdsfritt.

For å gjøre en lang historie kort. Bygget er satt opp av massive treelementer bestående av plank med relativt lav kvalitet som krysslimes til ferdige moduler der det også spares ut for vinduer og dører etter arkitektens spesifikasjoner. Brannteknisk brenner elementene forutsigbart. Det er lett å kalkulere 90 eller 120 minutters påvirkning uten gjennombrenning og med tilstrekkelig opprettholdt bæreevne. Gulv, brannskillere og bærende konstruksjoner er dermed samme type element.

Et not- og fjær-system gjorde at hele trekonstruksjonen, over ferdig murt sokkeletasje, ble bygget på 10 arbeidsdager. Og da snakker vi om nesten 1000 kvm. boligflate! Innvendig består overflaten av massivtre-elementene av gran, utvendig er det kledd med 100 % kjerneved av furu.

Vedlikeholdsfritt

- Fasadene vil kunne stå ubehandlet svært lenge, mener Olav Kristoffersen. - Vi har diskutert dette med eldre personer i bygder der de har tradisjoner for slikt, dessuten med arkitektkolleger og teknisk ekspertise. Fasadene er en kombinasjon av tradisjoner og ny kunnskap. De 22 mm tykke bordene er fingerskjøtt på hellende flater. Vi har brukt mineralull og luftet kledning. Hele konstruksjonen har dessuten god varmelagringsevne, noe som gir betydelig energisparing.

- Det er kjekt å slippe å tenke vedlikehold når huset er så høyt at du må bruke stillas eller lift. Men det er et eksperiment, innrømmer Kristoffersen. - Gråfargen har allerede begynt å komme, men hvordan panelet vil stå seg over tid mot dagens klima med saltholdig luft og forurenset nedbør gjenstår å se. Alle beslag, renner og nedløpsrør er i kobber. Dyrere enn sink i utgangspunktet, men ettersom kobber er lettere å arbeide med, lå totalentreprisen på nøyaktig det samme. Innvendig kan eierne gjøre hva de vil - la det være som det er, male eller tapetsere. Gulvene er oljet.

- Hvert prosjekt er en rebus som skal løses. Byggherren setter føringer, vi skal gi uttrykket. Mange ville nok helst sett huset malt, men ubehandlet gir det nettopp det uttrykket vi ønsket. Vi sitter nå med mye erfaring som vi gleder oss til å utvikle videre - og den begeistringen trehus alltid har skapt er også kommet dette til gode, sier Kristoffersen - som registrerer stor interesse også fra utenlandske arkitekter og miljøer.

Foruten stiftelsen på Svartlamoen har Brendeland og Kristoffersen hatt gode samarbeidspartnere i Trondheim kommune, Husbanken, Innovasjon Norge, Byggforsk, Norsk Treteknisk institutt, byggteknisk team i Stjern AS, Reinertsen Anlegg AS og brannteknisk ekspertise, EL og VVS i Cowi AS.

"Unge formgivere"

Prisen "Unge formgivere" deles ut til formgivere under 35 år som viser særlig talent innenfor sitt fag. Prisen er på 100.000 kroner og er innstiftet av Sparebankstiftelsen DnB NOR og Norsk Form. Prisen ble overrakt av kulturminister Valgerd Svarstad Haugland.

"Det er en seier for alle involverte og en utrolig hyggelig overraskelse. Det ligger jo et enormt arbeid bak dette prosjektet, så det å få en anerkjennelse og tilbakemelding fra fagmiljøet er utrolig flott", sa Geir Brendeland til Adresseavisen etter tildelingen.